

การหย่านมลูกโค

ควรหย่านมลูกโคเมื่ออายุประมาณ 4 เดือน ทั้งนี้ให้คำนึงถึงสุขภาพของลูกโคด้วย ซึ่งโดยปกติยิ่งหย่านมลูกโคเร็วเท่าใดก็จะทำให้แม่โคมีโอกาสรุ่นฟูสภาพได้เร็วเท่านั้น ลูกโคจะหัดกินหญ้าและอาหารข้นเมื่ออายุประมาณ 2-3 เดือน

การเลี้ยงโคสาว

อายุที่เหมาะสมในการผสมคือ 15 เดือนขึ้นไป น้ำหนักประมาณ 260 กิโลกรัม น้ำหนักโคสาวจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ควรพิจารณาว่าควรผสมหรือไม่ หากผสมพันธุ์เร็วเท่าใดก็จะให้ลูกได้เร็วเท่านั้น

การปฏิบัติ/อายุ	4สัปดาห์	3-8เดือน	4 เดือนและทุก4เดือน	8เดือนและทุก6 เดือน	ทุกปี
ถ่ายพยาธิ	กรอก	ฉีด/กรอก		ฉีด/กรอก	
วัคซีนคอบวมหรือโรคเน่า					1 ซีซี ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ
วัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย			2 ซีซีฉีดเข้าใต้ผิวหนัง		

โปรแกรมการถ่ายพยาธิและการทำวัคซีน

ทดสอบการขุน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการเลี้ยงขุนโคขุน มีดังนี้

1.1 อายุและน้ำหนัก โคที่เข้าขุนควรมีอายุประมาณ 1-1.5 ปี น้ำหนักประมาณ 200 กิโลกรัม ทำการตอนด้วยวิธีการผ่าเอาลูกอันออก

1.2 ระยะเวลาในการขุน แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ **การขุนระยะต้น** ใช้เวลาเลี้ยง ประมาณ 10 เดือนซึ่งเป็นช่วงเร่งการเจริญเติบโตและสร้างโครงร่างของร่างกาย

การขุนระยะสุดท้าย ใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 8 เดือนในระยะนี้โคจะมีอัตราการเจริญเติบโตที่ช้าลง เนื่องจากโคอยู่ในระยะโตเต็มวัยเริ่มมีการสะสมไขมันในร่างกายเป็นการเลี้ยงขุนที่เน้นให้โคมีการแทรกของไขมัน ในกล้ามเนื้อปริมาณสูงเมื่อสิ้นสุดการเลี้ยงขุนอายุโดยรวมตลอดการเลี้ยงไม่ควรเกิน 36 เดือน จะทำให้ได้เนื้อโคขุนคุณภาพสูง เนื้อนุ่มชุ่มฉ่ำ กลิ่นหอม รสชาติดี

ลักษณะโคขุนคุณภาพในระยะสุดท้าย

เกรด3

เกรด4

เกรด5

ลักษณะไขมันแทรกในเนื้อโคขุนคุณภาพ

การเลี้ยง

โคเนื้อคุณภาพ

งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

บ้านนาแกเค้า หมู่ที่10 ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง

จังหวัดสกลนคร 47000 โทรศัพท์: 042-747460

facebook:งานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ

โคเนื้อภูพาน

พัฒนาพันธุ์ขึ้นจากโคเนื้อพันธุ์หางจิ๋ว (Wagyu) สายพันธุ์หายาก ซึ่งเป็นสายพันธุ์ชั้นเลิศสายพันธุ์หนึ่ง ที่เมื่อนำมาเลี้ยงขุน จะสามารถให้เนื้อโคขุนคุณภาพสูง เมื่อมีความเป็นพิเศษมาก รู้จักกันทั่วไปในชื่อ “เนื้อโกเบ” หรือ “เนื้อมัสซิชากะ” ในเรื่องรสชาติที่หอม หวาน และมีความนุ่มเป็นพิเศษ ที่สำคัญมีราคาแพงมากถึงกิโลกรัมละ 10,000–20,000 บาท

นำเข้ามาในประเทศไทยในปี พ.ศ.2531 โดยสมาคมผู้เลี้ยงโคหางจิ๋ว เมืองโอซากะประเทศญี่ปุ่น น้อมเกล้าถวายโคหางจิ๋วสายพันธุ์หายากแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีจำนวน 1 คู่ อายุ 15 เดือน และทรงพระราชทานโคหายากคู่นี้แก่กรมปศุสัตว์ เพื่อใช้ในการรณรงค์เชื้อและขยายพันธุ์

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้เริ่มการศึกษาการเลี้ยง การจัดการและการพัฒนาสายพันธุ์โคเนื้อสายพันธุ์หายากที่ได้รับพระราชทาน ให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่สภาพสังคมของเกษตรกรไทยโดยประสบความสำเร็จในการทดลองขุนโคเนื้อพันธุ์ดังกล่าว โดยใช้ขั้นตอนและวิธีการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนจนเกินไปแต่ยังคงได้คุณภาพของเนื้อโคที่มีไขมันแทรกสูง และรสชาติที่ใกล้เคียงกับเนื้อโคขุนคุณภาพที่นำเข้ามาจากญี่ปุ่น และสามารถพัฒนาสายพันธุ์ให้มีความทนทานต่อสภาพอากาศร้อนชื้น โรคระบาดและปรับตัวเข้ากับระบบการเลี้ยงและการจัดการระดับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังได้รับพระกรุณาธิคุณ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงพระราชทานชื่อใหม่ให้เป็น “โคเนื้อภูพาน”

ลักษณะโคเนื้อภูพาน

1. ขนปกคลุมร่างกายสีดำ
2. หลังตรง คอสั้น หูเล็ก เหนียงคอหย่อนยานเล็กน้อย
3. เพศผู้น้ำหนักโตเต็มที่ 700 กิโลกรัม เพศเมียน้ำหนักโตเต็มที่ 550–600 กิโลกรัม
4. ให้เนื้อที่มีไขมันแทรกในกล้ามเนื้อสูง
5. เป็นสัตว์ครั้งแรกที่อายุประมาณ 12 เดือน
6. ทนทานต่อสภาพอากาศร้อนชื้นของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

การเลี้ยงโคแม่พันธุ์

ระยะนี้เป็นระยะก่อนผสมพันธุ์ เมื่อผสมติดแล้ว จะเริ่มตั้งท้อง และแม่โคยังผลิตน้ำนมเลี้ยงลูกที่ติดแม่อยู่ การให้อาหารมีความสำคัญมากในแม่โคระยะนี้ เนื่องจากแม่โคต้องการสารอาหารสำหรับฟื้นฟูระบบอวัยวะสืบพันธุ์และผลิตน้ำนม

การผสมพันธุ์

เมื่อคลอดแล้ว ปกติแม่โคจะกลับเป็นสัดภายใน 30–60 วัน แต่ควรผสมหลัง 60 วัน การผสมภายใน 40 วันหลังคลอดอาจมีปัญหาทำให้เกิดเชื้อจากแบคทีเรีย ควรผสมหลัง 60 วัน ถ้าแม่โคผสมจะกลับเป็นสัดซ้ำลง

ลักษณะการเป็นสัด

1. กระวนกระวายและเคลือบสียตัวอื่น
2. พยายามขึ้นขี่ตัวอื่น ในระยะนี้ยากที่จะทราบได้ว่าโคตัวใดเป็นสัด
3. ยอมให้ตัวอื่นขึ้นขี่โดยสงบ เป็นเวลาที่เหมาะสมกับการผสม
4. ปากช่องคลอดบวมขึ้น หางกระดกเฉียงขึ้นเล็กน้อย
5. มีน้ำเมือกใสไหลเป็นสายยาวออกจากช่องคลอด
6. เยื่อช่องคลอดมีสีแดงขึ้น เพราะมีเลือดมาเลี้ยงมากขึ้น

รูปแบบการผสมพันธุ์โค

การจูงเข้าผสม ข้อดี ทราบวันผสมกำหนดคลอดล่วงหน้าได้
พ่อพันธุ์คุมฝูง ข้อดี ไม่ต้องสังเกตการเป็นสัด อัตราการผสมติดสูง
ข้อเสีย ไม่ทราบวันผสม วันคลอด เสียค่าใช้จ่ายเลี้ยงโคพ่อพันธุ์
อาจมีปัญหาโรคติดต่อทางระบบสืบพันธุ์

การผสมเทียม

ข้อดี

- เพิ่มจำนวนและขยายพันธุ์สัตว์ที่ดี
- ป้องกันโรคระบาด
- ผสมสัตว์ที่มีขนาดแตกต่างกันได้
- ตัดปัญหาในการเลี้ยงดูพ่อพันธุ์
- สามารถเก็บน้ำเชื้อตัวผู้ไว้ได้นาน

การเลี้ยงแม่โคอุ้มท้อง

เป็นระยะที่มีความสำคัญ เพราะต้องการอาหารเพื่อเลี้ยงลูกในท้อง แม่โคต้องได้รับอาหารที่มีคุณภาพดี โคต้องมีรูปร่างอ้วนปานกลาง สุขภาพสมบูรณ์ การตั้งท้อง ประมาณ 282 วันหรือ 274–291 วัน

อาการแม่โคใกล้คลอด

- เต้านมขยาย หัวนมเต่งตึง
- อวัยวะเพศขยายใหญ่
- เมือกไหลออกมาจากช่องคลอด
- กล้ามเนื้อตรงโคนหางและกระดูกก้นกบจะบวมเล็กน้อย

การดูแลลูกโค

เมื่อลูกโคคลอด ควรเช็ดตัวให้แห้ง เอาน้ำเมือกที่บริเวณปากหรือจมูกออก หากลูกโคแน่นิ่งไม่หายใจให้ช่วยดึงลิ้นออกจากปากและให้ลูกโคได้กินน้ำนมแม่เหลืองจากแม่โคให้เร็วที่สุด จะทำให้ลูกโคมีภูมิคุ้มกันโรคจากแม่ถ่ายทอดมาสู่ลูก

